

Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Açından İncelenmesi

Turkish Adaptation and Psychometric Analysis of The Family Climate Scale

Buse Gönül¹, Hatice Işık-Baş², Başak Şahin-Acar³

Öz. Bu çalışmanın amacı, Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından geliştirilen Aile İklimi Ölçeği'ni (Family Climate Scale) Türkçeye kazandırmak ve ölçeğin psikometrik özelliklerini incelemektir. Açımlayıcı faktör analizinin yürütüldüğü ilk çalışmanın örneklemini 474 (*Ort. yaş* = 22.39, *SS* = 2.75) yetişkin oluşturmuştur. Sonuçlar, orijinal ölçeğin 48 maddeden oluşan altı faktörlü yapısı yerine, Türkiye örnekleminde 34 maddeden oluşan üç faktörlü yapıyı desteklemiştir. Bununla birlikte ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Orijinal ölçekte yer alan kuşaklar-arası otorite ve bilişsel uyum boyutları uyarlama çalışmasında büyük oranda aynı kalırken, diğer dört boyut (açık iletişim, duygusal uyum, kuşaklar-arası ilgi, uyumluluk) tek bir faktör altında birleşmiş ve bu faktör aile içi ilişkisellik olarak adlandırılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi çalışmasına ise 446 (*Ort yaş* = 21.42, *SS* = 1.64) yetişkin katılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinden elde edilen faktör yapısı, doğrulayıcı faktör analizinde test edilmiş ve sonuçlar modelin uyum değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Kuşaklar-arası ilişkileri geniş aile bağlamında değerlendiren bu ölçeğin, ulusal yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler. Aile iklimi, kuşaklar-arası ilişkiler, geçerlik, güvenilirlik

Abstract. The aim of the current study is to adapt the Family Climate Scale developed by Björnberg and Nicholson, (2007) into Turkish and to examine its psychometric properties. The sample of the first study, in which exploratory factor analyses were performed, consisted of 474 adults (*M* = 22.39, *SD* = 2.75). Results supported a three factor solution with 34 items in Turkish sample. The scale also has shown good reliability and validity values. While the intergenerational authority and cognitive cohesion dimensions of the original scale remained almost the same in the Turkish version, the other four dimensions (open communication, emotional cohesion, intergenerational attention, and adaptability) formed a single factor, named as relatedness in family. The second sample, which was used in confirmatory factor analysis study, consisted of 446 participants (*M* = 21.42, *SD* = 1.64). The factor structure obtained from the exploratory factor analysis was tested by using confirmatory factor analysis, and the results showed that the fit indices of the model were acceptable. The scale that evaluates intergenerational interactions in a broad family context will contribute to the related national literature.

Key words. Family climate, intergenerational relations, reliability, validity

Buse Gönül (Sorumlu Yazar)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye
e-mail: busegonul@gmail.com

Hatice Işık-Baş

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, Türkiye
e-mail: hatice.isik@asbu.edu.tr

Başak Şahin-Acar

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye
e-mail: basaks@metu.edu.tr

Geliş / Received: 26 Eylül/September 2017
Düzeltilme / Revision: 9 Şubat/February 2018
Kabul / Accepted: 28 Mart/March 2018

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Bireyler gelişim sürecinde sosyalleşmelerinin bir sonucu olarak farklı sosyal ve kültürel bağlamlarla etkileşim içerisinde. Bronfenbrenner'in Ekolojik Yaklaşım Kuramında da (1989; 2000) ele aldığı gibi, birçok katmandan oluşan bu bağlamlar, bireyin yakın temasının olduğu birincil düzeydeki ilişkilerden, kültürel değerler, inanç sistemleri ve sosyal-ekonomik durumlara kadar büyük bir yelpazeyi içerir. Bireyin merkezde olduğu bu gelişim modeline göre bireyin davranışları dâhil olduğu sistemlerden ve ilişkilerden etkilendiği gibi, birey de bu sistemleri etkiler ve dönüştürür.

Bronfenbrenner'ın bakış açısına eklenerek aile, sosyal bilimlerin çeşitli alt alanlarında sosyal olarak kurgulanmış bir yapı olarak ele alınmaktadır ve yine bireyin etkileşim içinde olduğu en yakın sistemin de aile olduğu düşünülmektedir (Bronfenbrenner, 1989). Özellikle okul yıllarına geçiş ile birincil etkileşim sistemlerine arkadaşlar, akran grupları ve zamanla romantik ilişkiler eklenmeye başlarsa da ailenin bireylerin gelişimi üzerindeki etkisi hemen hemen tüm hayat boyunca önemini korumaya devam eder (Steinberg, Vandel ve Bornstein, 2012). Ailenin yaşam boyu gelişim üzerindeki etkisi hem bağlanma hem de benlik kuramlarında ele alınmıştır. Bağlanma kuramına göre, çocuklar ile onları yetiştirenler arasındaki bağ bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim üzerindeki önemini yaşam boyu korur (Bowlby, 1969; 1973). Kağıtçıbaşı'nın Özerk-İlişkisel Benlik Modeli'ne göre ise aile, toplum ile sosyalleşme kavramlarının ortasına yerleşen ara bulucu bir sistemdir (1996; 2010). Büyük ölçekte sosyal-kültürel örüntüler ve normlar, ailenin süzgecinden geçer ve belirli ebeveynlik pratikleri yoluyla çocuğun benlik gelişimi üzerinde etkili olur. Geçmiş çalışmalar farklı ebeveynlik tarzlarının kültürler arası birçok gelişim sürecini etkilediğini göstermiştir (bkz. Kağıtçıbaşı, 2010). Ailenin toplum ve benlik arasındaki bu rolü, onu sadece psikolojik düzeyde ele alınan kavram olmaktan çıkarır ve daha geniş bir bağlama yerleştirir.

Ailenin gelişimsel süreçler üzerindeki etkisini inceleyen oldukça kapsamlı bir yazın bulunmaktadır (Steinberg vd., 2012). Fakat, özellikle geçmiş çalışmaların büyük bir kısmı aileyi daha çok çekirdek aile olarak değerlendirmekte, geniş aile üyelerini ya da geniş aileye dâhil diğer nesilleri bu etkileşim içine çok fazla dâhil etmemektedir (Kağıtçıbaşı, Ataca ve Diri, 2010). Çekirdek ailenin gelişimsel süreçler üzerindeki etkisi kabul edilse de sosyolojik bakış açıları geniş aileye dâhil diğer üyelerin ve nesillerin de etkisinin aile iklimi üzerinde oldukça etkili

olduğunu göstermektedir (Kalmijn, 2014). Türk kültüründe de ailenin yapısı dünya çapında değişimlerle benzer olarak çekirdek aileye doğru dönüşmekte ve evrilmektedir. Bu dönüşüm, Türkiye özelinde ailelerin yaşam ortamlarını düzenlemede etkili olsa da geniş aile bireyler için önemli bir sosyal-kültürel yapı olma özelliğini korumaktadır (Dedeoğlu, 2000; Kıray, 1985). Özellikle yaygın benlik kurgusunun ilişkisellik üzerine olduğu kültürlerde, geniş ailenin üyeleri de sosyal ve kültürel yapının gerekliliklerini aynı ebeveynler gibi o ailenin bireylerine seçici bir şekilde aktarır ve bireyin yaşamını farklı açılardan şekillendirir. Örneğin, Kağıtçıbaşı (2007) çekirdek aile yapısına evrilmiş olan ailenin çocuklardan temel beklentisinin çocukların hayat seçimlerinin ve sonuçlarının kalitesi üzerinden duygusal doyum olduğunu belirtmiştir. Bu beklenti hala çekirdek aile yapısına dönüşme sürecinde olan Türk kültüründe, bazı aileler için geniş aile bireylerini de kapsamaktadır. Bu nedenle geniş ailedeki diğer nesilleri de değerlendirmelere dâhil etmek, bir ailenin genel iklimini, bu iklimin bireylerin üzerindeki olası etkilerini ve nesiller arası değerlerin nasıl aktarıldığını anlamada önemli bilgiler verecektir.

Bu çalışmanın amacı, aileyi geniş aile ve onu oluşturan nesiller bağlamında ele alan ve bu bağlamda aile iklimini ölçmek için geliştirilmiş olan Aile İklimi Ölçeği'ni (Family Climate Scale, Björnberg ve Nicholson, 2007) Türkçeye ve ulusal yazına kazandırmak, aynı zamanda ölçeğin psikometrik özelliklerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle Aile İklimi Ölçeği'nin (AİÖ) de temel aldığı kuramsal çerçeveden bahsedilecek, daha sonra AİÖ'nün güvenilirlik ve geçerliğine dair bulgular sunulacaktır.

Aile Sistemleri Kuramı Bağlamında Aile İklimi

Birincil ilişki ağını oluşturan aile, birey için bu önemini neredeyse tüm hayat sürecinde korur. Aile dinamikleri, üyelerini doğrudan ya da dolaylı biçimlerde yaşam boyu etkiler ve benzer şekilde her bir aile ferdi bu etkileşim ve değişimde rol oynar. Bu bakış açısı özellikle aile psikolojisi alanındaki aile sistemleri kuramları tarafından benimsenmiştir (örn. Bowen, 1966, 1993). Bu kurama göre aile; üyesi olduğu bireyler, bireyler arasındaki ilişkiler ve kurallar bütününden oluşan bir sistemdir. Bu sistemi anlamak için aile üyelerini tek tek ele alıp anlamak yerine, aile dinamiklerini farklı bağlamları ve işlevleri ile birlikte ele almak gerekir (Goldenberg ve Goldenberg, 2012). Sistem kuramına göre aile, sürekli etkileşim içinde olan dinamik bir sistemdir. Zaman içinde aile

sistemi kendi içinde işlevi olan kurallar ve sınırlar geliştirir. Bu kurallar ve sınırlar çerçevesinde aileye dair yapılar ve aile normları oluşturulur ve bu düzenleyici faktörler aracılığı ile aile kendi içinde ve çevre ile etkileşime geçer. Bu süreç aynı zamanda aile bireylerinin birbirlerine geri bildirimler vermesini içerir. Bu geri bildirimler, aile üyelerinin gelecekte nasıl davranacaklarını ve yeni durumları nasıl yorumlayacaklarını etkilemektedir. Tüm bu özellikleri ile sistem kuramı, aileyi dinamik ve döngüsel bir sosyal birim olarak ele alır.

Aile sistemleri kuramları, ailenin aynı zamanda çevre ile sürekli bir etkileşim içinde olan açık bir sistem olduğunu öne sürer. Bu esneklik sayesinde aile, zor koşullarla karşılaştığında işleyişini sürdürebilir. Aile içindeki uyum ve koşullarla baş etme becerilerinin çok dağınık ya da aile kurallarının çok katı olduğu durumlarda ise, ailenin bütün olarak işleyişi sekteye uğramaktadır. Bu nedenle ailenin bir sistem olarak bireyler üzerindeki etkilerini incelerken, onun farklı işlevlerini bütüncül bir bakış açısı ile ele almak oldukça önemlidir.

Bir ailenin içinde bulunduğu psikolojik atmosfer *aile iklimi* olarak tanımlanmaktadır. Aile iklimi, aile bireyleri arasındaki ilişkilerin kalitesi, aile içindeki organizasyon ve sosyal etkileşimler, aile değer ve becerilerinin nesiller arası aktarımı gibi kavramları kapsamaktadır (van Steijn, Oerlemans, van Aken, Buitelaar ve Rommelse, 2015). Aile iklimi, ailenin işleyişini ve bu işleyişin niteliğini önemli oranda etkiler (Björnberg ve Nicholson, 2007). Aile sistemleri kuramları temel alınarak geliştirilmiş olan AİÖ, aile iklimini değerlendirirken üç ana kategori ve bu kategorilerin işlevleri üzerinde durmak gerektiğini savunur.

Kuşaklar-arası ilişkiler. Özellikle psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanlarında aile dinamiklerini inceleyen birçok çalışmanın odağı ebeveyn-çocuk ilişkileri, farklı ebeveynlik stilleri ve pratikleri olmuştur (Altay ve Güre, 2012; Steinberg vd., 2012; Yağmurlu ve Sanson, 2009). Ebeveynlik stillerinin aile iklimi üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Fakat aile sistemini sadece bu ilişki ağına indirgemek, özellikle aile iklimini anlamada kısıtlı kalmaktadır. Öncelikle, çocukluk döneminde ebeveynler ile kurulan bağlanma tiplerinin ve şemaların yetişkinlik yıllarında da devamlılığının olduğu bilinmektedir (Zeifman ve Hazan, 2016). Bu nedenle, aile bireyleri arasındaki bağların yapısı zamanla değişime uğrasa da nesiller arasında bir devamlılık söz konusudur. Ayrıca, aile sistemi geniş ailedeki diğer yetişkinleri de kapsar. Bu nedenle aile iklimini farklı nesillere ait yetişkinlerin bağları da etkilemektedir. Bu bağlamda kuşaklar-arası

ilişkileri de değerlendirmek, aile iklimini anlamada kapsamlı bir bakış açısı sağlamaktadır (Kalmijn, 2014).

Björnberg ve Nicholson (2007) kuşaklar-arası ilişkileri aile psikolojisi yazını ve aile sistemleri kuramlarını temel alarak iki kategori altında incelemiştir. Bu kategorilerden ilki olan *kuşaklar-arası ilgi* (intergenerational attention), ailede yaşlı büyük olan nesillerin daha genç nesillerin ilgi alanlarını, ihtiyaçlarını ve amaçlarını ne kadar önemsediklerini ve desteklediklerini ölçer. Her ne kadar nesiller arası etkileşim iki yönlü de olsa, bu faktör başlıca daha deneyimli nesil olan yaşça büyüklerden daha genç nesillere aktarımı ele alır. Bu özelliği ile ailenin nesiller arasındaki değer aktarımını da görmek mümkündür. İkinci kategori olan *kuşaklar-arası otorite* (intergenerational authority) ise, aile içindeki önemli kararların ve uyulan kuralların ailenin yaşça büyük nesilleri tarafından mı, yoksa farklı nesillerin eşitlikçi katılımı ile mi belirlendiği üzerinde durur.

Bu iki kavram ebeveyn-çocuk ilişkileri bağlamında hem farklı tanımlamalar altında hem de birbiri ile örtüşen kavramalar olarak incelenmiştir. Bunlara örnek olarak yetkeci, yetkeli-demokratik-dengeli veya izin verici ebeveynlik stilleri; duyarlık, sıcak ilgi, disiplin, davranışsal ve psikolojik kontrol gibi kavramlar verilebilir. Ulusal yazında ve özellikle batı ülkelerinde gerçekleştirilen uluslararası birçok çalışma, genel olarak demokratik-dengeli ebeveynlik stiline çocukların özyeterlik, özsaygı, kendini düzenleme becerisi gibi birçok olumlu gelişim sürecini yordadığını göstermiştir. Buna ek olarak, daha otoriter-kuralcı ebeveynlik pratiklerinin yüksek stres, düşük özsaygı düzeyleri gibi olumsuz sonuçlar üzerinde etkili olduğu bulunmuştur (Bilir ve Dabanlı, 1981; Güven, 1996; Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Dornbusch ve Brown, 1992; Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994; Tunç ve Tezer, 2016). Batı kültürlerine benzer bir örüntü Sümer, Aktürk ve Helvacı (2010) tarafından Türkiye’de yürütülmüş çalışmaların meta analizinde gözlemlenmiş olsa da ebeveynlik pratiklerine dair etkiler kültürel bağlama göre değişebilmektedir. Örneğin, Kağıtçıbaşı (2007) Türk kültürü gibi toplulukçuluğun önem atfedildiği bazı kültürlerde aşırı olmayan ebeveyn disiplini-kontrolü ile kabulün-sıcaklığın birbirine karşıt iki kavram olarak değil, aile ortamında aynı anda bulunabilen ve birbirinin tamamlayabilecek tutumlar olduğunu ileri sürmüştür. Ebeveyn sisteminin çocuk ile daha büyük sosyal-kültürel yapılar arasında bir köprü görevi gördüğü düşünüldüğünde, içinde bulunulan kültürde geçerli olan sosyalleşme pratiklerinin çocuğa aktarılması

işlevsel olacaktır. Bu nedenle, İngiltere’de geliştirilmiş olan AİÖ’nin kuşaklar-arası ilgi ve otorite kavramları, Türkiye örneğinde daha farklı biçimde algılanabilir. Hem nesiller arası ilişkilere dair ölçümlerin yaygın olmaması, hem de kültürel bağlamdaki olası farklılıklar, uyarlanan AİÖ’nin yazına katkı sağlayacak bir ölçüm aracı olduğunu düşündürmektedir.

Aile uyumu. Aile iklimini ele alırken üzerinde durulması gereken bir diğer kavram aile uyumudur (cohesion) ve aile için adeta bir “yapıştırıcı” görevi üstlenerek zorluk ve kriz anlarında bir arada kalmasını sağlar (Björnberg ve Nicholson, 2007, s. 232). Uyum, *duygusal* ve *bilişsel uyum* olmak üzere iki alt kategoriye ayrılır. Duygusal uyum aile üyelerinin birbirlerine karşı duyduğu sevgi, sıcaklık, özlem, aileyi en güçlü duygusal bağ kurma kaynağı ve dayanağı olarak görme gibi durumları içerir. Bilişsel uyum ise, aile bireylerine ait değerlerin, bakış açılarının, tutum ve inançlarının örtüşmesidir. Aile bireylerinin ailelerini hem duygusal hem de bilişsel olarak uyumlu algılaması ideal bir duruma işaret etse de ailenin işleyişi için bu durum her zaman şart değildir. Aileyi bir duygusal destek kaynağından çok işlevsel bir sistem olarak gören bir birey için, düşük duygusal uyum-yüksek bilişsel uyum işlevsel olabilir. Aile şirketlerinde yürütülen bir çalışmada ise, ilişkiel kültürlerde aile bireylerinin ailenin işleyişi için birincil faktörün bilişselden ziyade, duygusal uyum olduğu bulunmuştur (Dutta, 1996). Kültürler arası farklılıkların da etkili olabileceği uyum kavramını bu nedenlerle tek bir kategori altında toplamak yerine, AİÖ’de olduğu gibi ikiye ayırmak aile içindeki farklı örüntüleri anlamada önemlidir.

Aile süreçleri. Son kategori olan *aile süreçlerinin* (process) kuşaklar-arası ilişkiler ve uyum kavramlarının tamamlayıcısı olduğu düşünülmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007). Aile bireyleri ve farklı nesiller arasındaki ilgi ve otorite ile duygusal ve bilişsel uyum düzeyleri, aile içindeki psikolojik stil hakkında önemli bilgiler verir. Bu boyutları dengelediği düşünülen ailenin zor durumlardaki adaptasyonu, karar verme mekanizmaları ve iletişim örüntüleri AİÖ’de aile süreçleri kavramı altında incelenmiştir. Bu kavramın içine aile içindeki *açık iletişim* (open communication) ve *uyumluluk* (adaptability) özelliklerinin girdiği düşünülmüş ve aile süreçleri kategorisi ailenin daha fazla işlevsel yönüne ve birlikte etkin halde çalışmasına işaret etmiştir.

Mevcut Çalışmanın Amacı

AİÖ aile sistemi kuramları temel alınarak geliştirilmiştir (Björnberg ve Nicholson, 2007). İlk geliştirilme amacı özellikle işletme ve endüstri-örgüt psikolojisi alanlarında aile iklimi ve bu iklimden etkilenen mekanizmaları aile psikolojisi bakış açısı ile incelemek olan AİÖ, birkaç nesilden aile bireylerinin birlikte çalıştığı aile şirketleri örneklerinde sıklıkla kullanılmıştır (James, Jennings ve Breitzkreuz, 2012; Pearson ve Lumpkin, 2011; Rothausen, 2009). Ölçeğin başka bir dilde ve kültürde uyarlaması yapılmamıştır, ancak uyarlaması yapılmadan birebir çevirisi yapılarak kullanıldığı çalışmalar mevcuttur (örn. Hernández, Capitán ve García, 2013; Suárez, Déniz ve Santana, 2014; Süss-Reyes, Fuetsch, Keßler ve Frank, 2016). Ölçeğin gerek ele aldığı mekanizmalar gerekse maddeleri iş ortamına özgü sorular içermez; tüm maddeler geniş ailelerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri durumları ve deneyimleri içerir. Ölçeğin farklı bağlamlarda kullanılmasını amaçlayarak geliştirme çalışması ve gerekli psikometrik özellikler, orijinal çalışmada üniversite örneklemleri ile yürütülmüştür. Bu nedenlerle, AİÖ'nin nesiller arası bir bakış açısı ile aile iklimini ve bu iklimden etkilenen mekanizmaları inceleyen çalışmalarda kullanımının uygun olduğu düşünülmektedir. Ölçeğin *açık iletişim, uyumluluk, kuşaklar-arası otorite, kuşaklar-arası ilgi, duygusal uyum ve bilişsel uyum* olmak üzere altı alt ölçeği mevcuttur.

Türkiye Ölçme Araçları Dizini yoluyla ulaşılan ve aile dinamiklerini inceleyen destekleyici-engelleyici aile ilişkileri ve çocukların aile ilişkilerine dair algıları (Çocuklar için Aile İlişkileri Ölçeği; Demirtaş-Zorbaz ve Korkut-Owen, 2013), aileye duyulan aidiyet (Aile Aidiyeti Ölçeği; Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014) ve bütünlük hisleri (Aile Bütünlük Duygusu Ölçeği; Çeçen, 2007) gibi ölçekler bağlam olarak ebeveyn-çocuk ilişkilerini kullanmışlardır. Bilgimiz dâhilinde gerek başka dillerden Türkçeye uyarlanan gerekse Türk kültürü için geliştirilmiş ölçekler içinde aile mekanizmalarını geniş aile bağlamında ele alarak ve nesiller arası biliş ve değer aktarımına dair bilgiler verebilecek bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Bu nedenle AİÖ'nin Türkçeye uyarlanmasının ulusal yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Mevcut çalışmanın amacı AİÖ'nin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliğine dair psikometrik özelliklerini Türkiye örnekleminde incelemektir.

Yapı geçerliği değerlendirmeleri için aile ikliminden etkileneceği düşünülen psikolojik mekanizmalar olan aile işlevlerini yerine getirme, ailenin benlik kurgusundaki yeri ve aileden algılanan sosyal destek değişkenleri kullanılmıştır. Önceki bölümlerde etraflıca anlatılmış olan kuramsal ilişkiler göz önüne alınarak, kuşaklar-arası otorite hariç tüm alt boyutların ailenin işlevlerini yerine getirme, ailenin benlik kurgusundaki yeri ve aileden algılanan sosyal destek değişkenleri ile pozitif yönde bir ilişkisi olacağı öngörülmüştür. Kuşaklar-arası otorite alt ölçeği özellikle gelişim psikolojisi çalışmalarının bulgularına dayanarak (Lamborn vd., 1991; Steinberg vd., 1992) bu üç değişken ile negatif yönlü bir ilişki içinde olacağı düşünülmüştür.

ÇALIŞMA 1. AÇIMLAYICI FAKTÖR ANALİZİ

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışmaya katılmak üzere 18-35 yaş aralığındaki herhangi bir fiziksel ve/veya psikolojik hastalık tanısı almamış yetişkinler hedeflenmiştir. Bu yaş aralığının tercih edilmesindeki en önemli etkenlerden biri, genç yetişkinlik dönemine karşılık geliyor olmasıdır (Steinberg vd., 2010). Gelişimsel bir bakış açısıyla yaklaşıldığında, aile içi ve kuşaklar-arası dinamiklere ve bu dinamiklerin psikolojik mekanizmalarına odaklanan bu ölçüm aracını uyarlarlarken belli bir gelişimsel döneme odaklanmanın ölçümün güvenilirliğini etkileyeceğini düşünülmüştür. Genç yetişkinlik dönemindeki bir bireyin aile içi dinamiklerini değerlendirirken kullanacağı deneyimler ile orta ve üstü yetişkinlik dönemlerindeki bireylerin deneyimleri aynı olmayabilir. Özellikle genç yetişkinlik dönemindeki bireyler benzer yaşam örüntüleri gösterirken, orta ve üstü yetişkinlik dönemindeki bireylerin yaşamları birçok açıdan değişim göstermektedir. Bu nedenlerle, çalışmanın belirli bir gelişimsel döneme odaklanması ve daha benzer özellikler gösteren genç yetişkinlik dönemindeki bireylerden veri toplanması hedeflenmiştir.

Çalışmanın ilk kısmına Ankara'da ikamet etmekte olan 290'ı kadın, 183'ü erkek (1 katılımcı cinsiyetini belirtmemeyi tercih etmiştir) toplam 474 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 22.39 ($SS = 2.75$) olarak bulunmuştur. Katılımcıların eğitim seviyelerini belirlemek için en son bitirdikleri okul sorulmuş ve 272 kişi (%57.4) lise mezunu olduğunu söylemiştir. Ayrıca, bu 272

katılımcı bilgi formundaki ilgili soruya, üniversite öğrencisi oldukları cevabını vermişlerdir. Geri kalan katılımcıların 7'sinin (%1.5) önlisans mezunu, 158'inin (%33.3) lisans mezunu, 35'inin (%7.4) yüksek lisans ve 2'sinin (%0.04) doktora mezunu olduğu saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu. Katılımcılara yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu ve cinsiyet bilgilerini içeren kısa bir demografik bilgi formu verilmiştir.

Aile İklimi Ölçeği. AİÖ'nin orijinali Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından İngiltere'de geliştirilmiştir ve altı farklı alt ölçeğe sahiptir: Açık iletişim (örn. 'Bu ailede birbirimizi dinlemek için zaman ayırırız. '), uyumluluk (örn. 'Bu ailede zor durumlarla etkili bir şekilde yüzleşiriz. '), kuşaklar-arası otorite (örn. 'Bu ailede kuralları ailenin daha yaşlı kuşağı koyar. '), kuşaklar-arası ilgi (örn. 'Bu ailede yetişkinler ne yapacaklarına kendileri karar verirler. '), duygusal uyum (örn. 'Bu ailede aile üyeleri birbirine karşı sıcaktır') ve bilişsel uyum (örn. 'Bu ailede ortak ilgi alanlarımız ve zevklerimiz vardır. '). Her bir alt ölçeğin sekiz maddesi vardır ve toplamda 48 maddeye sahiptir. Katılımcılar her bir maddeyi 1'den (kesinlikle katılmıyorum) 5'e kadar (kesinlikle katılıyorum) Likert tipi ölçekte değerlendirmektedir. Katılımcıların aldığı puanlar her bir alt ölçek için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bir alt ölçekten alınabilecek en yüksek puan 40 ve en düşük puan 8'dir. Alınan yüksek değerler kişinin değerlendirdiği alanın aile içinde fazlaca önemsendiğini ve/veya deneyimlendiğini gösterirken, düşük değerler ise değerlendirilen alanın aile içinde çok fazla önemsenmediğini ve/veya deneyimlenmediğini göstermektedir. Ölçek açık iletişim altında dört, kuşaklar-arası otorite altında üç, kuşaklar-arası ilgi altında iki, bilişsel uyum altında üç, duygusal uyum altında iki ve uyumluluk altında iki olmak üzere toplam 16 ters yüklü madde içermektedir. Orijinal ölçeğin geliştirilmesinde kullanılan katılımcıların yaş aralığı 20-64 arasında değişirken ($Ort. yaş = 34, SS = 8.4$), katılımcıların sosyo-ekonomik statülerinin çeşitlilik gösterdiği rapor edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlık Cronbach alfa değerleri, orijinal makalede açık iletişim alt ölçeği için .85, kuşaklar-arası otorite için .75, kuşaklar-arası ilgi için .81, bilişsel uyum için .89, duygusal uyum için .89 ve uyumluluk için .86 olarak rapor edilmiştir. Orijinal ölçme aracının geliştirildiği çalışmada maddeler belirlendikten sonra önce standart yöntemler takip edilerek bir Açımlayıcı

Faktör Analizi yapılmış, ardından aynı örneklem üzerinde bir de Doğrulayıcı Faktör Analizi yürütülmüştür.

Aile Değerlendirme Ölçeği. Katılımcıların aile içindeki işlevlerini farklı katmanlarda incelemek amacıyla orijinali 1983 yılında Epstein, Balwin ve Bishop tarafından geliştirilen ve Bulut (1990) tarafından Türkçeye uyarlanan Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin toplam yedi alt ölçeği vardır ancak mevcut çalışmada bu ölçeklerden sadece Problem Çözme (6), İletişim (9), Roller (11) ve Duygusal Tepki Verebilme (6) kullanılmış; Gereken İlgiyi Gösterme (7), Davranış Kontrolü (9) ve Genel Fonksiyonlar (12) alt ölçekleri çıkartılmıştır. Katılımcılara toplamda 32 madde verilerek her bir maddeyi 1'den (Hiç katılmıyorum) 5'e (Tamamen katılıyorum) kadar değerlendirmeleri istenmiştir. Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı Problem Çözme için .80, İletişim için .86, Roller için .77 ve Duygusal Tepki Verebilme için .85 olarak bulunmuş; yapılan uyarlama çalışmasında bu ölçeğin Türkiye örnekleminde geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçekleri. Katılımcıların aile bağlamında özerk ve ilişkisel benliklerini ölçmek amacıyla Kağıtçıbaşı, Baydar ve Cemalcılar (2006) tarafından geliştirilen Aile İçinde Özerk (AİÖB) ve İlişkisel Benlik Ölçekleri (AİİB) kullanılmıştır. Her iki ölçek de dokuzar maddeden oluşmakta olup 5 dereceli Likert tipindeki ölçek ile değerlendirilmiştir (1 = hiç katılmıyorum, 5 = tamamen katılıyorum). Mevcut çalışmada Aile İçinde Özerk Benlik Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .85; Aile İçinde İlişkisel Benlik Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ise .91 olarak bulunmuştur.

Aileden Algılanan Sosyal Destek Ölçeği. Katılımcıların ailelerinden algıladıkları sosyal desteği ölçmek amacıyla, Arkadaş ve Aile Sosyal Destek Ölçeği'nin 20 maddelik aileden algılanan sosyal destek alt ölçeği kullanılmıştır (AASDÖ). Procidao ve Heller (1983) tarafından geliştirilen bu ölçek Eskin (1993) tarafından Türkçeye adapte edilmiştir. Katılımcılar her bir maddeyi (örn. 'Ailem bana gereğince manevi destek olur') üç cevap seçeneği üzerinden değerlendirmişlerdir (0 = hayır, 1 = evet, 2 = bilmiyorum; bilmiyorum cevapları kayıp veri olarak değerlendirilmiş ve analize katılmamıştır). Çalışma sonunda ölçek maddelerine verilen hayır (0) ve evet (1) puanları toplanarak

birleşik ve devamlı puanlar elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 0 ile 20 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar ailede algılanan sosyal desteğin fazla olduğuna işaret eder. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .75 olarak bulunmuştur.

İşlem

AİÖ'nin adaptasyon çalışmasına başlanmadan önce, orijinal ölçeği geliştiren araştırmacılarla iletişime geçilmiş ve adaptasyon için onay alınmıştır. Daha sonra ölçeğin maddeleri iyi derecede İngilizce bilen iki araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız biçimde Türkçeye çevrilmiş ve üçüncü bir kişi tarafından da İngilizceye geri çevrilerek aradaki olası farklılıkların engellenmesi sağlanmıştır. Ölçek maddelerinin çevirisi psikoloji alanında deneyimli ve İngilizce dili konusunda yetkin iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. İngilizceye geri çevrilen bu maddeler orijinal ölçeğin yazarlarına gönderilmiş ve onaylarına sunulmuştur.

İlk olarak çalışmanın yapılması için gereken izinler Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan sağlanmıştır. Çalışma duyuruları çevrimiçi platformlar (örn. Facebook) ve ulusal ve uluslararası üniversitelerde yaygın olarak kullanılan araştırma duyuru sistemi olan SONA üzerinden duyurulmuştur. Çalışmanın verisi çevrimiçi olarak, Qualtrics yazılımı ile internet üzerinden 2015-2016 yılları arasında toplanmıştır. Tüm katılımcılar çalışmaya başlamadan önce bu site üzerinden gönüllü katılım formlarını doldurmuş ve çevrimiçi olarak çalışmaya katılmayı kabul etmişlerdir. Her bir katılımcı için çalışmanın süresi yaklaşık 20-25 dakika aralığında değişmektedir. Çalışmanın verileri SPSS (20) istatistik yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Verilerin Analize Hazırlanması

Açımlayıcı faktör analizine geçmeden önce veri analize hazırlanmıştır. Öncelikle temel seçim kriterlerinden biri olan 18-35 yaş aralığı dışında katılımcı olmadığı teyit edilmiştir ($N = 513$). Çalışmada katılımcı olarak yer alabilmek için verilen bütün ölçüm maddelerinin tamamlanması koşulu belirlendiğinden, herhangi bir kayıp veri yoktur. Bunun ardından, veri seti aykırı veriler için

kontrol edilmiştir. Çoklu değişime ait aykırı değerler (multivariate outliers) özellikle açılımlayıcı faktör analizinde daha önemli olduğu için, Mahalanobis mesafesi yöntemi kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2001). Bu ihlalin gözlemlendiği 39 kişi veri setinden çıkartılmıştır ve analize yukarıda ayrıntıları verilmiş olan toplam 474 katılımcı ile devam edilmiştir.

Aile İklimi Ölçeği'nin Faktör Yapısı

Çalışmanın bu kısmını, AİÖ'nün faktör yapısını belirlemek amacıyla açılımlayıcı faktör analizi oluşturmaktadır. İlk adım olarak, veri setinin faktör analizine uygunluğunu test eden KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) sonuçları incelenmiştir ve bu değer ölçeğin maddeleri arasındaki korelasyonun faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Mevcut çalışmada KMO değerinin .96 olması ve Barlett Sphericity testi sonuçları ($\chi^2 = 15245.11$, $p < .001$) ölçeğin faktör analizi için uygun olduğu anlamına gelmektedir (Worthington ve Whittaker, 2006).

Veri setinin olası faktör yapısını çözümlenmek üzere üç farklı yonteme başvurulmuştur. Bu aşamada ilk yöntem olarak yazında da önerildiği gibi, veri setinde hiçbir döndürme (rotation) ve sıkıştırma kullanılmadan temel bileşenler yöntemi (principal component analysis) kullanılarak bir faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler yöntemi, bütün veri setindeki varyansın kullanılması nedeniyle faktör sayısına karar verme aşamasında önerilmektedir. Analiz sonuçlarına göre ilk olarak özdeğeri (eigenvalue) 1'in üzerinde olan yedi faktör olduğu saptanmıştır ve bu faktörler toplam varyansın %63.49'unu açıklamıştır. Açıklanan varyans tablo incelendiğinde, bu yedi faktörden ilkinin toplam varyansın %38'ini, ikinci faktörün %8.81'ini, üçüncü faktörün ise % 5.01'ini ve dördüncü faktörün ise % 4.08'ini açıkladığı görülmüştür. Geriye kalan üç faktörün açıkladıkları her bir varyans değeri 2.7'nin altında kalmıştır. İkinci yöntem olarak, scree plot incelenmiştir. Scree-plot grafiğinin özdeğeri 1 üzerinde olan bu yedi faktörlü yapıyı desteklemediğini, bunun yerine üç ya da dört faktörlü bir yapının veri setine daha uygun olabileceğini göstermiştir. Bunun ardından, bileşen matrisindeki (component matrix) dağılım ve madde yükleme değerleri .30 üstünde olan tüm maddeler incelenmiştir. Tablodaki yedinci faktörde iki madde olduğu gözlenmiş, bu iki maddeden birinin ise bir başka faktörle yüksek oranda çapraz yüklenmesi olduğu görülmüştür. Altıncı faktöre tek bir madde yüklenmiş, bu madde ise başka bir faktörle yüksek oranda çapraz yüklenme göstermiştir. Beşinci faktöre üç madde yüklenmiş,

ancak bu maddelerin de başka faktörlere çapraz yüklendiği görülmüştür. Dördüncü faktörde ise altı madde yer almış fakat bu maddelerden beşi diğer bir faktörle yüksek oranda çapraz yüklenme göstermiştir. Geriye kalan üç faktöre ise diğerlerine oranlar daha fazla maddenin yüklenmiştir ve bu maddelerin çapraz yüklenmeleri daha azdır. Yukarıda beşinci, altıncı ve yedinci olarak adlandırılan bu faktörlerin istatistiki bir karşılığı olmadığı düşünülmektedir. Tüm bu alt ölçeklerin aynı zamanda anlamsal bir bütünlüğe sahip olup olmadığına da bakılmıştır. Orijinal ölçeğin farklı alt ölçeklerinden maddelerin dağınık bir şekilde bir araya geldiği bu yapıda anlamsal ya da kültürel bir bütünlük oluşturmadığı görülmektedir. Bu bilgiler ışığında veri setinde üç ya da dört faktörlü bir yapının incelenmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Yukarıda belirtilen temel bileşenler ve scree plot yöntemlerine ek olarak, faktör sayısına karar vermek üzere Horn (1965) tarafından geliştirilen paralel analiz yürütülmüştür. Paralel analiz, var olan veri setindeki katılımcı ve değişken sayısını temel alarak rastgele veri setleri oluşturur. Monte Carlo simülasyonu kullanılarak oluşturulan bu tesadüfi veri setleri ile analiz, faktör analizini defalarca yürütür. Tüm bu faktör analizlerinde bulunan özdeğerlerin her alt faktör için ortalamasını alan paralel analiz, gerçek veri setinden elde edilen özdeğerler ile rastgele oluşturulan veri setlerinden elde edilen özdeğerleri karşılaştırma imkânı sağlar. Faktör sayısı belirlenirken kullanılan ölçüt, rastgele üretilmiş veri setlerinden elde edilen özdeğerlerin gerçek veri setindeki özdeğerlerden küçük olmasıdır. Paralel analiz temel bileşenler yöntemi kullanılarak, 5000 paralel rastgele veri seti oluşturularak yapılmıştır. Sonuçlara göre ilk dört faktörün ortalama özdeğerinin, gerçek veri setindeki özdeğerlerden küçük olduğu bulunmuştur. Fakat dördüncü faktörün gerçek veri setindeki özdeğer ile paralel analiz sonucu elde edilen ortalama özdeğer parametreleri arasındaki fark oldukça yakındır. Bütün bu üç yöntemin sonuçları dikkate alınarak, dört ve üç faktörlü çözümler uygulanarak sonuçların karşılaştırılmasına karar verilmiştir.

Bu aşamada analizde maddeler arası ortak varyansı kullanarak faktör yapısını inceleyen temel eksen yöntemi (principal axis factoring) varimax döndürme yöntemi uygulanmıştır. İlk olarak dört faktörlü sıkıştırma kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda dört faktör toplam varyansın %52.1'ini açıklamıştır. Analizin bu aşamasında iki maddenin hiçbir alt faktöre yüklenmediği, üç maddenin ise .30'un altında yüklenme değerlerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu üç

madde çıkarılarak analiz yenilenmiştir. İki faktörün gerek istatistikî gerekse kavramsal olarak net bir şekilde oluştuğu görülmüştür. Fakat kalan iki faktörün çok fazla çapraz yüklenmesi vardır ve maddeler net bir biçimde iki faktöre ayrılmamıştır. Örneğin, dokuz maddenin bu iki alt faktöre yüksek ve birbirine yakın oranlarda çapraz yüklendiği; bu maddelerden ikisinin ise üç alt faktöre çapraz yüklendiği görülmüştür. Bu iki alt faktör arasındaki uyumsuzluk ve ayrışamama durumları nedeniyle üç faktörlü çözüm denenmiştir.

Üç faktörlü çözüm toplam varyansın %48.93'ünü açıklamıştır. Dört maddenin yüklenme katsayılarının .30'un altında olduğu gözlemlenerek bu maddeler çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Analiz sonucunda döndürülmüş matris kontrol edilmiş ve 10 maddenin problemlili olduğu görülmüştür. Bu maddelerden beş tanesi orijinal ölçeğin *açık iletişim* alt faktörüne aittir. Geri kalan beş maddeden ikisi orijinal ölçekteki *uyumluluk* alt ölçeğine, ikisi *bilişsel uyum* ve bir tanesi de *kuşaklar-arası otorite* alt ölçeklerine aittir. Tüm bu maddeler mevcut açımlayıcı faktör analizinde ise iki ya da üç faktöre yakın oranlarda çapraz yüklenme göstermişlerdir. Bu haliyle bu maddelerin alt faktörleri ayırt etmekte yetersiz kalacağı, dolayısıyla güvenilir maddeler olmayacakları düşünülmüştür. Bu nedenle, tüm bu maddeler çıkarılıp analiz tekrarlanmıştır; üç faktörün toplam açıkladığı varyansının %53.69'a yükseldiği ve tüm maddelerin kavramsal olarak faktörlere yerleştiği gözlemlenmiştir. Analiz sonunda ortaya çıkan üç ayrı faktör ve bu faktörlerin altındaki maddeler açıkladıkları varyans ve özdeğerleri, Tablo 1'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi Türkiye örneklemindeki faktör yapısı orijinal ölçekteki faktör yapısından oldukça farklıdır. Orijinal ölçekteki birçok alt faktörden (açık iletişim, uyumluluk, duygusal uyum, kuşaklar-arası ilgi) 21 maddenin bir araya gelerek oluşturduğu ilk faktöre *aile içi ilişkisellik* adı verilmiştir ve toplam varyansın %43'ünü açıklamıştır (Sadece bu alt faktöre yüklenen maddeler ile ayrıca bir açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve tüm maddeler yine aynı şekilde tek faktöre yüklenmiştir). İkinci faktör yedi maddeden oluşmuş ve orijinal ölçekteki *kuşaklar-arası otorite* alt ölçeğinin sekiz maddesinden yedisine birebir örtüşerek aynı isimle adlandırılmıştır. Bu faktör toplam varyansın %10.12'sini açıklamıştır. Son olarak üçüncü faktör 6 maddeden oluşmuş ve orijinal ölçekteki sekiz maddelik *bilişsel uyum* alt ölçeğiyle altı maddesiyle birebir benzeştiği görülmüştür. Dolayısıyla bu faktör bilişsel uyum olarak adlandırılmış ve toplam varyansın %5.14'ünü açıklamıştır.

Tablo 1. Aile İklimi Ölçeği'nin Faktör Yapısı ve Yükleri

Ölçek Maddeleri	Faktör Yükleri		
	1	2	3
1. Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerledir.	.48		
2. Aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.	.79		
3. Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.	.71		
4. Bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.	.76		
5. Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.	.83		
6. Duygusal olarak yakın değildir.	.76		
7. Birbirimizi çok severiz.	.86		
8. Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar.	.74		
9. Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyle yakından ilgilenir.	.56		
10. Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.	.80		
11. Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.	.55		
12. Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır.	.78		
13. Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler.	.66		
14. Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.	.74		
15. Kişiler birbirlerinin düşüncelerini önemsemezler.	.66		
16. Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.	.59		
17. Zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız.	.63		
18. İhtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.	.74		
19. Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.	.65		
20. Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.	.64		
21. Beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzdür.	.56		

Tablo 1. AİÖ'nin Faktör Yapısı ve Yükleri (Devamı)

Ölçek Maddeleri	Faktör Yükleri		
	1	2	3
20. Yaşı daha küçük olanlar, yaşı daha büyük olanların isteklerine uyum göstermeye çalışır.		.75	
21. Yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.		.85	
22. Yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz.		.80	
23. Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.		.84	
24. Kararları, yaşça büyüklüğe bakmaksızın, her bireyin eşit söz sahibi olacağı biçimde alırız.		.60	
25. Yaşça büyük olanların sözü emir sayılır.		.78	
26. Yaşa bakmaksızın bütün aile üyeleri eşit yetkiye sahiptir.		.59	
27. Çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.			.73
28. Çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.			.69
29. Tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.			.82
30. Konular üzerinde tamamen farklı bakış açılarına sahibiz.			.79
31. Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.			.71
32. Benzer biçimde düşünürüz.			.62
Açıklanan Varyans	38.43	10.12	5.14
Özdeğer	13.51	3.88	2.18

Not. 1 = Aile İçi İlişkiselik, 2 = Kuşaklar-arası Otorite, 3 = Bilişsel Uyum

Ölçüt Bağını Geçerlik

Ölçeğin geçerliğini test etmek amacıyla ölçüt bağımlı geçerlik testi uygulanmış ve ortaya çıkan üç ayrı faktörün ADÖ, AİÖB-AİİB ve AASDÖ ölçekleri ile ilişkisine bakılmıştır. Bu ilişkilere dair korelasyon katsayıları Tablo 2'de detaylı olarak verilmiştir. Orijinal ölçekten farklı bir faktör yapısı ortaya çıkmış olmasına rağmen, AİÖ ve diğer ölçeklerin korelasyonları kuramsal olarak beklenen yöndedir. Pozitif bir aile iklimine işaret eden aile içi ilişkiselik ve bilişsel uyum alt ölçekleri, problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki

verebilme ve gereken ilgiyi gösterme gibi aile işleyişleri; aile içi ilişkisel benlik ve aileden algılanan sosyal destek değişkenleri ile pozitif yönde ilişkilidir ve bu ilişkiler anlamlıdır. Kuşaklar-arası otorite alt ölçeğinin ise aile içi özerk benlik değişkeni hariç diğer değişkenler ile ilişkisi ise negatif yöndedir. Aile içinde otoriter bir iklim algısı, bireylerin aile içi benliklerini daha özerk tanımlamaları ile pozitif yönde ilişkilidir. Açıklanan tüm bu ilişkiler anlamlıdır.

Tablo 2. Aile İklimi Ölçeği'nin Diğer Ölçeklerle İlişkisi

	Aile içi ilişkisellik	Kuşaklar-arası otorite	Bilişsel uyum
ADO			
Problem çözme	.696**	-.244**	.538**
İletişim	.683**	-.404**	.480**
Roller	.584**	-.196**	.474**
Duygusal tepki verebilme	.687**	-.324**	.455**
Gereken ilgiyi gösterme	.315**	-.252**	.316**
AIOİBO			
Aile içi özerk benlik	-.204**	-.312**	-.376**
Aile içi ilişkisel benlik	.832**	-.183**	.539**
AASDO	.369**	-.109*	.206**

Not. ADÖ = Aile Değerlendirme Ölçeği, AİÖİBÖ = Aile İçinde Özerk ve İlişkisel Benlik Ölçekleri, AASDÖ = Aileden Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, **Korelasyon .01 seviyesinde anlamlı

Güvenirlilik Bulguları

AİÖ'nün iç tutarlığı. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayı bir bütün olarak ölçeğin 34 maddesi için .91 olarak bulunmuştur. Alt ölçekler kendi içinde değerlendirildiğinde ise, aile içi ilişkisel alt ölçeği için $\alpha = .95$, kuşaklar-arası otorite alt ölçeği için $\alpha = .87$ ve bilişsel uyum alt ölçeği için ise $\alpha = .87$ olarak bulunmuştur. Bir diğer güvenirlik testi için ölçeğin her bir alt boyutundaki madde-toplam korelasyonları ve madde çıktığında bulunan alfa değerlerine bakılmıştır (bkz. Tablo 3). AİÖ

kapsamındaki üç farklı alt boyutun toplam puanları ile bu alt ölçeğe ait maddeler arasındaki korelasyon kat sayıları *Aile İçi İlişkiselik* alt boyutu için .49 ile .78, *Kuşaklar-arası Otorite* alt boyutu için .57 ile .74 ve *Bilişsel Uyum* için .53 ile .76 arasında değişmektedir. Sadece bilişsel uyum alt ölçeğinde bulunan 30. maddenin toplam korelasyonun .53 olduğu ve madde çıkarıldığında alt ölçeğin alfa değerinde küçük bir miktarda yükselmeye neden olduğu görülse de maddenin faktör yükünün oldukça yüksek olması nedeniyle madde ölçekten çıkarılmamıştır.

Tablo 3. Aile İklimi Ölçeğinin Madde-Toplam Korelasyonları

Madde	Madde-toplam puan korelasyonları	Ort.±SS	Madde çıktığında alfa değeri
Aile içi ilişkisellik*			
1	0.49	3.73±1.02	.95
2	0.78	4.02±0.87	.95
3	0.78	4.00±0.79	.95
4	0.68	4.20±0.74	.95
5	0.73	4.16±0.82	.95
6	0.74	3.94±0.96	.95
7	0.78	4.34±0.76	.95
8	0.78	4.08±0.81	.95
9	0.44	3.91±0.70	.95
10	0.71	4.09±0.74	.95
11	0.64	3.86±0.84	.95
12	0.67	3.80±0.81	.95
13	0.71	3.74±0.84	.95
14	0.54	4.07±0.70	.95
15	0.68	4.00±0.88	.95
16	0.72	3.68±0.86	.95
17	0.69	3.78±0.85	.95
18	0.71	4.24±0.717	.95
19	0.77	3.90±0.838	.95
20	0.73	3.80±0.86	.95
21	0.61	3.73±0.94	.95

Tablo 3. Aile İklimi Ölçeğinin Madde-Toplam Korelasyonları (Devamı)

Madde	Madde-toplam puan korelasyonları	Ort.±SS	Madde çıktığında alfa değeri
Kuşaklar-arası otorite**			
22	0.62	3.27±0.98	0.86
23	0.74	3.20±0.92	0.84
24	0.67	2.74±1.02	0.85
25	0.71	3.09±0.99	0.85
26	0.61	2.67±0.98	0.86
27	0.68	2.45±1.08	0.85
28	0.57	2.89±1.00	0.87
Bilişsel uyum***			
29	0.66	3.40±0.89	0.85
30	0.53	2.85±0.97	0.88
31	0.72	3.46±1.02	0.84
32	0.67	3.23±0.92	0.85
33	0.74	3.51±0.91	0.84
34	0.76	3.33±0.90	0.84

* Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı. 95, **.87, ***.87'dir. $N = 474$

Test-tekrar test güvenirligi. AİÖ'nin test-tekrar test güvenirligini belirlemek amacıyla katılımcılardan seçilen rastgele bir gruba ($N = 112$, $Ort. = 21.82$, $SS = 3.13$) iki ay sonra tekrar ulaşılmıştır. Bu iki ölçüm arasında güvenirlilik katsayıları aile içi ilişkisellik alt ölçeği için .79, kuşaklar-arası otorite alt ölçeği için .80 ve bilişsel uyum alt ölçeği için ise .82 olarak bulunmuştur. Bu ilişkilerin tamamı anlamlıdır ($p < .001$).

ÇALIŞMA 2. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ

YÖNTEM

Araştırma Grubu

İlk çalışma ile benzer şekilde, bu çalışmaya 18-35 yaş aralığındaki herhangi bir fiziksel ve/veya psikolojik hastalık tanısı almamış yetişkinlerin katılımı

hedeflenmiştir. Çalışmaya Ankara’da ikamet etmekte olan 262’si kadın, 184’ü erkek olmak üzere toplam 446 kişi katılmıştır (bir katılımcı cinsiyetini belirtmemeyi tercih etmiştir). Katılımcıların yaş ortalaması 21.42 ($SS = 1.64$) olarak bulunmuştur. Son olarak, 356 katılımcı en son bitirdikleri okulun lise (%79.8) olduğunu belirtmiştir, bu katılımcıların tamamı aynı zamanda üniversite öğrencisi olduklarını ifade etmişlerdir. Geriye kalan üç katılımcı ön lisans (%0.7) ve 87 katılımcı ise lisans (% 19.5) mezunu olduğunu belirtmiştir.

İşlem

Bu çalışmada da ilk çalışmada izlenen süreç takip edilmiştir. Gereken izinler Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan sağlandıktan sonra, çalışma duyurusu çevrimiçi platformların yanında, ulusal ve uluslararası üniversitelerde yaygın olarak kullanılan araştırma duyuru sistemi olan SONA üzerinden duyurulmuştur. Çalışmanın verisi internet üzerinden çevrimiçi olarak, Qualtrics yazılımı ile internet üzerinden 2015-2016 yılları arasında toplanmıştır. Aynı şekilde tüm katılımcılar çalışmaya başlamadan önce gönüllü katılım formlarını doldurmuştur. Çalışmanın toplam süresi her bir katılımcı için 15-20 dakika aralığında değişmektedir. Veriler AMOS 22.0 adlı istatistik yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

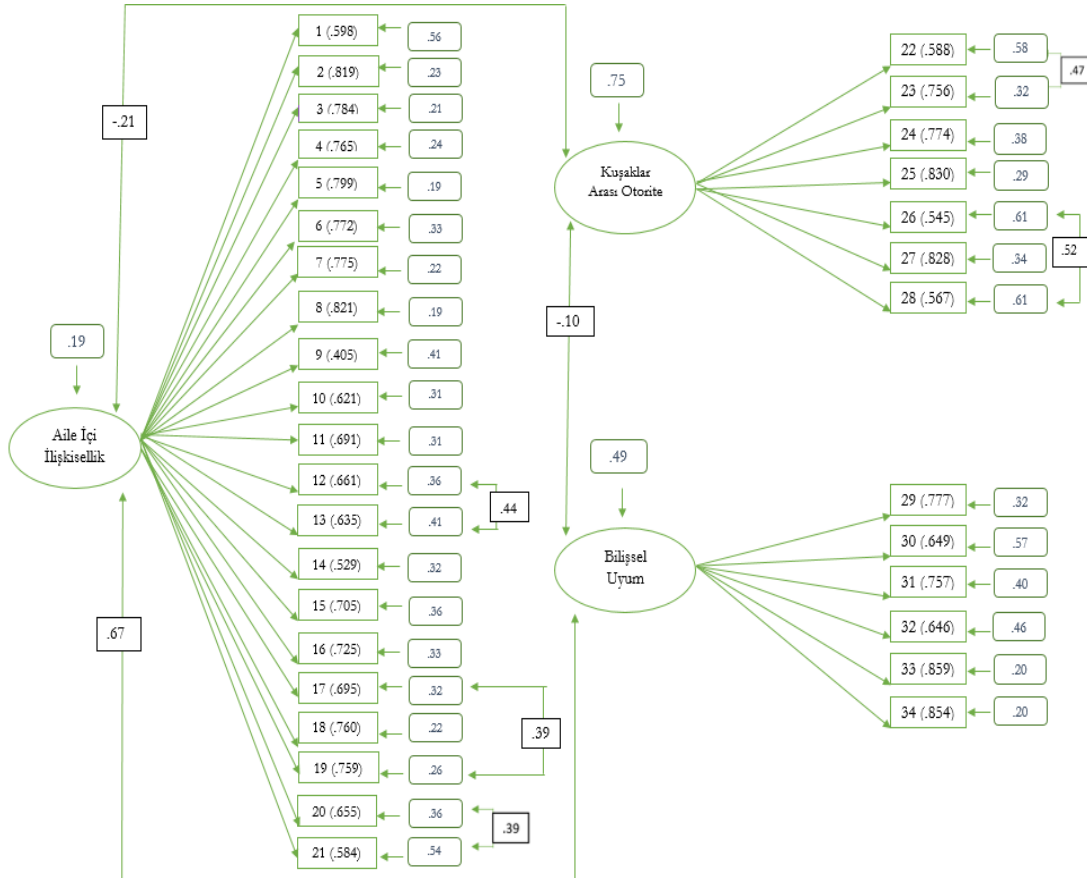
Verilerin Analize Hazırlanması

Doğrulamalı faktör analizine geçmeden önce veri analize hazır hale getirilmiştir. Öncelikle temel seçim kriterlerinden biri olan 18-35 yaş aralığı dışında katılımcı olmadığı teyit edilmiştir ($N = 487$). Çalışmada katılımcı olarak yer alabilmek için verilen bütün ölçeğin maddelerinin tamamlanması koşulu belirlendiğinden, herhangi bir kayıp veri yoktur. Bunun ardından, veri seti aykırı veriler için kontrol edilmiştir. Çoklu değişime ait aykırı değerler (multivariate outliers) Mahalanobis mesafesi (Tabachnick ve Fidell, 2001) yöntemi ile tespit edilmiştir. Çoklu değişime ait aykırı değerlere sahip 40 kişinin verisi çıkartılmıştır ve doğrulamalı faktör analizine yukarıda ayrıntıları verilmiş olan toplam 447 katılımcı ile devam edilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Açımlayıcı faktör analiziyle elde edilen üç faktörlü yapının uygunluğunun test edilmesi amacıyla, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Maksimum olabilirlik tekniği ile gerçekleştirilen analizde modelin uyumunu test etmek amacıyla Kikare uyum testi (Chi-Square Goodness), İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (Non-Normed Fit Index, NNFI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) gibi uyum indeksleri ile test edilmiştir. Kovaryans matrisleri kullanılarak incelenen ilk modelin uyum indeksleri şu şekilde bulunmuştur: χ^2 ($df = 527$, $N = 447$) = 2275.47, $p < .001$, $\chi^2/df = 4.317$, RMSEA = .086, GFI = .739, CFI = .821, NNFI = .809. Bu değerlerin birçoğunun kabul edilebilir düzeyde olmadığı saptanmış, bu nedenle modifikasyon indeksleri kontrol edilerek bazı değişimler yapılmıştır. İlk olarak, faktörler arası kovaryans eklenmiştir. Buna ek olarak, Kuşaklar-arası otorite alt ölçeğinden 4 maddenin (ikişerli olmak üzere) ve aile içi ilişkisellik alt ölçeğinden ise 6 maddenin (ikişerli olmak üzere) hata kovaryansları ilişkilendirilmiştir. Düzenlenmiş modelin uyumluluk indeksleri yeniden test edilmiştir, χ^2 ($df = 519$, $N = 447$) = 1580.97, $p < .001$, $\chi^2/df = 3.046$, RMSEA = .068, GFI = .913, CFI = .918, NNFI = .942. Eklenen ilişkilerin modeli anlamlı olarak daha iyi hale getirdiği bulunmuştur, (χ^2_{fark} (8) = 694.5, $p < .001$). Bazı uyum indekslerinin bir nebze yüksek uyum değerlerin altında olmasına rağmen (.95), gerek uyum indekslerinin .90'ın üzerinde olması (GFI, CFI, NNFI) gerekse ki kare/serbest değişken oranınının 3.046 olması, modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000; Şimsek, 2007; Tabachnick ve Fidell, 2001). Doğrulayıcı faktör analizinin sonuçları, madde ve hata yükleri ile modelde yapılan değişiklikler Şekil 1'de verilmiştir. Modeldeki standartlaştırılmış faktör yükleri .405 ile .859 aralığında olup, tamamı istatistiki olarak anlamlıdır ($p < .05$).¹

¹ Doğrulayıcı faktör analizi, ölçeğin altı faktör ve 48 maddeli olan orijinal hali ile de yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre modelin uyum indeksleri şu şekildedir; χ^2 ($df = 1065$, $N = 447$) = 3170,26, $p < .001$, $\chi^2/df = 2.97$, RMSEA = .069, GFI = .728, CFI = .843, NNFI = .834. Buna ek olarak, standardize edilmiş regresyon yükleri tablosu incelenmiş ve birçok maddenin yüklenme katsayılarının düşük olduğu görülmüştür. Hem üç faktörlü çözümde uyum indekslerinin iyiliği, hem de açımlayıcı faktör analizinin farklı yöntemlerinde elde edilen

Şekil 1. AIÖ Maddeleri Üzerinde Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları
Not. Bütün standartlaştırılmış yükler anlamlıdır, $p < .05$

TARTIŞMA

Bu çalışma, AIÖ'nün Türkçeye uyarlanmasını ve Türkiye örneğinde psikometrik özelliklerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında ölçme araçları çevrimiçi olarak önce 474, daha sonra 447 yetışkenden toplanan veri üzerinden yapı geçerliği test edilmiştir. Sonuçlar, AIÖ'nin Türkiye

sonuçlar değerlendirildiğinde altı faktörlü bir yapının uyarlama çalışmasında uygun olmadığına karar verilmiştir.

örnekleminde *Kuşaklar-arası otorite* ve *bilişsel uyum* boyutlarının aynı kaldığı, diğer dört boyutun ise tek faktöre yüklendiğini göstermiştir. Bu yeni boyut aile içi ilişkisellik olarak adlandırılmıştır. Orijinal ölçekte olan toplam 48 maddeden 34'ünün Türkiye örnekleminde çalıştığı bulunmuştur. Bu hali ile AİÖ'nin psikometrik özellikleri, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Türkiye örnekleminde yapılan bu çalışmanın en önemli bulgularından biri, orijinal çalışmada yer alan açık iletişim, kuşaklar-arası ilgi, duygusal uyum ve uyumluluk boyutlarının çoğu maddesinin bu çalışmada aile içi ilişkisellik adı verilen tek bir boyuta yüklenmiş olmasıdır. Bu boyutun oluşturulmasına katkıda bulunan dört boyutun hepsinin olumlu aile ilişkilerini konu aldığı ve aile içindeki sosyal ilişkileri gözettiği düşünülmektedir. Örneğin, açık iletişim boyutu aile bireylerinin birbirleri ile olan ilişkilerinde olumlu ya da olumsuz düşüncelerini özgürce dile getirebilmelerini konu alırken, kuşaklar-arası ilgi boyutunun geniş aile bireylerinin birbirlerinin hayatında ne olup bittiğini önemsemelerini içerir. Duygusal uyum boyutu farklı nesillerden aile üyelerinin duygusal olarak birbirlerine gösterdikleri ve hissettikleri sevgi ve ilgiyi, son olarak uyumluluk boyutu ise sorun olduğu durumlarda birlikte çözüm üretebilmelerini konu almaktadır. Bu dört boyutun orijinal çalışmada bulunan bazı maddeleri faktör analizi sonuçlarına göre ölçekten çıkartılmıştır. Her bir boyut birbirinden farklı bir kavramsal içerik taşısa da Türkiye örnekleminde yapılan bu çalışmada faktör analizi sonucunda ölçeğin adaptasyonunda kalan maddeler, daha çok aile içindeki bağları kuvvetlendirmeye, duygusal sıcaklığa ve ilişkiselliğe vurgu yapmaktadır. Türk kültürünün toplulukçu değerlere ve aileye önem veren yapısı göz önüne alındığında (Kağıtçıbaşı, 2007), bu dört boyutun tek bir faktör altında toplanmış olması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Son otuz yılda geniş aileden çekirdek aileye geçmekte olan Türk aile yapısı, ailenin bireyler için anlamında da değişikliklere yol açmıştır. Özellikle sosyoekonomik gelişmelerle birlikte aile bireylerinin birbirlerine maddi bağımlılıkları azalmıştır. Fakat Türk kültüründe aile içi ilişkisellik işlevini ve önemini korumaktadır. Aile bireyleri birbirine duygusal ve psikolojik olarak bağlıdır (Kağıtçıbaşı ve Ataca, 2005). Bir başka deyişle, aile içi ilişkisellik Türkiye örnekleminde kapsayıcı bir üst kavram ve aile kurgusu olarak algılanmaktadır denebilir.

Aile içi ilişkisellik boyutuna katkı yapan boyutlardan kuşaklar-arası ilgi ve duygusal uyum en fazla madde ile temsil edilirken, uyumluluk ve açık iletişim

boyutları en az madde sayısı ile temsil edilmiştir; bu iki boyuttaki toplam 16 maddeden dokuzu elenip yedisi AİÖ'nin Türkçeye uyarlanmış haline dâhil edilmiştir. Kuşaklar-arası ilgi ve duygusal uyum boyutları, Türk kültüründeki ailelerde yaygın biçimde görülen birbirini merak etme, koruma-kollama ve duygusal sıcaklık gibi alt temaları konu almaktadır ve bu biçimiyle uyumludur. Ancak, kişilerin birbirlerine açıkça ve özgürce düşüncelerini söylemelerini öngören açık iletişim boyutu, Türk kültüründe aile iklimini etkileyen bir kavram olarak algılanmamış ve bu uyarlama çalışmasında etkin biçimde çalışmamıştır, sekiz maddeden sadece ikisi yeterli psikometrik değerler göstermiştir (bkz. Tablo 1, madde 15-16). Bunun nedenlerinden biri olarak aile içinde açık ve özgürce her düşünceyi ifade etmenin bazı durumlarda aile uyumunu ve dinamiklerini tehdit edebilecek bir nitelik olarak algılanabileceği düşünülmektedir.

Birlikte sorun çözme becerileri üzerinde duran uyumluluk boyutunun ise ilgili yazına bakılarak aile bireylerinin birbirlerinin yardımına koşması öngörülerek daha fazla maddeyle temsil edilmesi beklenmiş, ancak bu boyuta ait daha az sayıda madde (sekiz maddeden beşi, bkz. Tablo 1, madde 17-21) Türkiye örneğinde çalışmıştır. Burada önemli bir nokta ise, uyarlama çalışmasında aile içi ilişkisellik alt boyutuna yüklenen maddelerin içerik olarak aile bireylerinin birbirlerine yardım için zor durumlarda orada bulunması, bir bütün olarak ailenin sorunları birlikte çözmesi gibi yine ailenin ilişkiselliğine ve genel uyumuna vurgu yapan maddelerin biraraya gelmesidir. Bu alt boyutta çalışmayan ve ölçekten çıkarılan maddeler ise ailenin sadece işlevsel görevlerine atıfta bulunan maddeler olmuştur. Bu özelliği ile Aile içi ilişkiselliği ele alan bu alt boyuta yüklenmemiş olmalarının anlamlı olduğu düşünülmektedir.

Bilişsel uyum boyutunun çoğu maddesi orijinal çalışmada olduğu gibi ayrı bir boyuta yüklenmiştir. Orijinal çalışmada toplamda sekiz maddesi olan bu boyutun altı maddesinin mevcut uyarlamada da çalıştığı gözlemlenmiştir. Kavramsal altyapısına bakıldığında bilişsel uyum boyutu, ailenin genel bilişsel yapısına her bir aile bireyinin ne kadar uyduğunu ölçmeyi hedeflemektedir. Ailenin aile üyelerinin değerleri ve düşünme biçimleri üzerindeki yaygın etkisi düşünüldüğünde, benzer biçimde düşünmek hem aile olarak verilen kararlar ya da bakış açıları anlamında, hem de ailenin işlevselliği için önem taşımaktadır. Bununla birlikte, toplulukçu kültürlerden biri olarak tanımlanan Türk kültüründe aile bireylerinin benzer biçimlerde düşünmeleri, aileyi bir sosyal

grup olarak kabul ederek, grubun genel uyumunu ve uyumunu arttıracaktır. Bu bağlamlar göz önüne alındığında, bilişsel uyumun bu uyarlama çalışmasında da beklenir biçimde ayrı bir boyut olarak ortaya çıkması oldukça anlaşılır bir durumdur.

Son olarak, kuşaklar-arası otorite boyutunun çoğu maddesi de orijinal çalışmada olduğu gibi ayrı bir boyuta yüklenmiştir. Kavramsal olarak ele alındığında, daha önce bahsedilmiş olan ebeveynlik stillerinden yetkeci ebeveynlik stiline yakın olan bu boyut, gelişim psikolojisi yazınında çocuklar üstünde olumsuz sonuçlar doğurduğu vurgulanan, özellikle özdeğer ve özerklik gelişimini kısıtlayıcı etkilerine vurgu yapılan ebeveynlik stiline yakın maddeler içerir. Bu anlamda, temel vurgusu kuşaklar-arası ilişkilerde daha yaşlı olan nesillerin daha genç nesillerin yargı ve davranışları üzerinde etkisi olan kuşaklar-arası otorite boyutu, farklı oranlarda her kültürde olduğu gibi Türkiye örneğinde de vardır. Aynı zamanda yazında da bahsedilen olumsuz gelişimsel çıktılara vurgusu göz önüne alındığında, diğer iki boyutla negatif korelasyon göstermesi anlaşılabilir.

Aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum kavramsal olarak ailenin olumlu özellikleri olarak görülürken, kuşaklar-arası otorite ise bu iki boyutla olan ters korelasyonun da gösterdiği gibi, aile bireyleri arasındaki güven, sevgi, olumlu duygulanım ve düşünce stillerinin benzerliği gibi kavramların tam aksine, aile arası hiyerarşiye vurgu yapmaktadır. Batı kültürlerinde olumsuz algılara yol açan korumacı ebeveyn tutumları, Sümer ve Kağıtçıbaşı tarafından Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışmada tamamen olumsuz olarak algılanmamış ve olumlu koruma kavramı kapsamında değerlendirilmiştir (2010). Ancak kuşaklar-arası otorite boyutu, olumlu koruma kapsamından çok, daha genç nesillerin daha yaşlı nesillere sorgulamadan uymasını konu alan maddeler içerdiği için, yazındaki bu çalışmalardan çok yetkeci ebeveynlik stiline kavramsal yakınlığı ile açıklanabilir. Bu bağlamda, aile iklimine hâkim olan nesiller arası hiyerarşinin bireylerin yargı ve davranışları üzerindeki etkisini ölçmeyi hedefleyen bu boyutun, Türkiye örneğinde beklenir biçimde ayrı bir boyut olarak ortaya çıkması da hem kuramsal hem de istatistiki olarak beklenen bir durumdur.

AİÖ’nin Türkçeye uyarlanmış hali orijinal ölçeğin alt boyutlarından farklı bir örüntü gösterse de ölçüt bağlantılı geçerlik sonuçları ilişkilerin kuramsal olarak beklenen yönde olduğunu göstermiştir. Aile iklimine olumlu katkıları olacağı

düşünülen Aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum alt boyutları aile işlevselliğini ölçen değişkenler olan problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme ve gereken ilgiyi gösterme kavramlarını pozitif olarak yordamaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, aile ikliminin uyumlu olması ailenin bir sistem olarak işleyişini olumlu yönde etkilemektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007). Buna ek olarak bu iki alt boyut, bireylerin aile içinde kişiler arası mesafelerini ölçen aile içi ilişki benlik kavramını pozitif etkilerken, olumlu bir iklimi aileden algılanan sosyal desteğin de daha fazla olmasını sağlamaktadır. Nesiller arası otoriter ilişkilerin baskın olduğu bir aile iklimi ise, yine beklenen yönde aile içi işlevselliği ve aileden algılanan sosyal desteği negatif yönde etkilemiştir. Kuşaklar-arası otorite, bireylerin daha ayırık aile içi benlik kurguları olmasına ve kendilerini aile içinde daha fazla özerk olarak tanımlamaları ile ilgilidir.

AİÖ'nin faktör yapısı doğrulanırken, analiz sonuçlarından yararlanılarak modelin iyileştirmesine yönelik bazı düzenlemeler de yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile bazı maddelerin hata değerleri ilişkilendirilmiştir. Bu maddelerden altısı (ikişerli ilişkilendirilmek üzere) aile içi ilişkisellik, dördü ise (ikişerli ilişkilendirilmek üzere) kuşaklar-arası otorite alt ölçeğindedir. Maddeler arasındaki bu ilişkilendirme madde içeriklerinin anlamsal olarak yakın temalara değindiği ve/veya maddelerin aynı temaya değinse de ters yüklü maddeler olduğunda rastlanabilen bir durumdur. Örneğin, aile içi ilişkisellik alt ölçeği altında yer alan ve hata değerleri ilişkilendirilen “Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz” ve “Beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzdür” maddeleri birbirlerine çok benzer temaları ters yüklü maddeler olarak ele almaktadırlar. Bir diğer örnek olarak ise yine aynı alt ölçekte hata değerleri ilişkilendirilen “Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır” ve “Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler” maddeleridir. Bu iki maddenin içerikleri benzer biçimde ailedeki farklı kuşakların birbirlerinin düşünce ve endişeleri ile ilgilendiği üzerinde durur (Brown, 2014). Tüm bu örnekler ışığında, katılımcıların bu tip maddeleri benzer algıladıkları ve değerlendirdikleri düşünülebilir. DFA'de önerilmiş olan ve yapılan bu düzenlemeler teorik olarak da anlamlıdır.

Mevcut çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Her iki çalışmadaki toplam örneklemin yaklaşık %70'ini (628 katılımcı) üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemin geri kalanı ise lisansüstü düzeyde eğitim gören

ve/veya çalışan genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Bu nedenle bulguların tüm yaş gruplarına genellenmesi zordur ve çalışmanın dış geçerliliğinde kısıtlılıklar mevcuttur. Buna ek olarak AİÖ'nü yapısal ve ölçüt bağıntılı geçerlik bulguları önemli bilgiler verse de ölçeğin yordayıcı geçerliği mevcut çalışma kapsamına alınmamıştır. Yeni çalışmalarda, aile iklimi ve farklı alt boyutlarının çeşitli psikolojik mekanizmaları ne yönde etkileyeceği ele alınmalıdır.

Aile İklimi Ölçeğini kullanarak ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda, mevcut uyarılma çalışmasının örneklemeden daha farklı yaş gruplarında da gerek yapısal gerekse yordayıcı özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Özellikle orta ve geç yetişkinlik dönemlerinde bireylerin hayatta aldıkları sorumluluklar değişmektedir. Ebeveynlik, çalışma statülerindeki farklılıklar gibi demografik özellikler ve bireylerin hayat deneyimleri ile birlikte farklılaşan sosyal rolleri kişilerin aile iklimini farklı değerlendirmesine neden olabilir. Ayrıca, farklı yaş dönemlerinde aile iklimi kimi bireyler için koruyucu bir sosyal ortam sağlarken, bazı bireyler için ise olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bu bağlamda, özellikle kuşaklar-arası bir odakla aile iklimi ve etkili olabileceği psikolojik mekanizmalarını inceleyen araştırmacılara, katılımcıların hayat gelişimi içinde hangi dönemde olduğuna dikkat etmeleri önerilmektedir.

Sonuç

Aile iklimi, bir ailenin bireylerinin, o ailenin içine doğarak uzun yıllar boyunca aile içindeki ilişkilere şahit olup maruz kalarak geliştirdiği, içinde bulunduğu genel psikolojik atmosfer olarak tanımlanmıştır. Hayat boyu gözlemlenen ve etkileşime girerek oluşturulan aile bireylerinin ilişkilerinin kalitesi, bağlanma kuramı ve benlik kuramları yazınında da sıkça bahsedildiği gibi, o ailedeki bireylerin iç sesi haline gelir. Dolayısıyla, bu iç sesin kaynaklandığı aile iklimi, bireylerin hayatta karşılaştıkları durumlar ve sosyal ilişkilerle ilgili yargıları ve davranışları üzerinde büyük önem taşır; dahası aynı ailenin bireyleri tarafından nesilden nesile aktararak büyük oranda paylaşılır (van Steijn, Oerlemans, van Aken, Buitelaar ve Rommelse, 2015). Aile iklimi aynı zamanda, aynı aileden olan bireylerin kişisel hayatları kadar, ailenin genel işleyişini ve işlevselliğini de etkileyen önemli faktörlerdendir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Türkiye örnekleme ile yapılan mevcut çalışmada 34 madde iyi derecede geçerlik ve güvenilirlik göstererek, aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum ve kuşaklar-arası

otorite boyutlarına yüklenmiştir. Çekirdek ailenin etkilerini inceleyen çalışmaların ötesinde bir yaklaşımla aile ikliminin bireyler üstündeki etkisini ölçmeyi hedefleyen AİÖ, toplulukçu bir kültür olan Türk kültüründe önemli addedilen aile yapısı da göz önüne alınarak (Kağıtçıbaşı, 2007), aile yapısının bireyler üstündeki etkisini ölçmeyi hedefleyecek çalışmalara ve ilgili yazına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Buse Gönül. Buse Gönül psikoloji alanında lisans ve gelişim psikolojisi alanında yüksek lisans derecelerini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) tamamlamıştır. Halen ODTÜ Psikoloji bölümü, gelişim psikolojisi alt alanında doktora eğitimine devam etmekte ve aynı bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır. Çalışma konuları arasında çocuk ve ergenlerin sosyal dışlama yargıları, toplumsal cinsiyet ve sosyal sınıf gibi grup kimliklerinin gelişim süreçleri, sosyal dışlamanın psikolojik mekanizmaları yer almaktadır.

Buse Gönül completed her Bachelor's degree in psychology and MSc degree in the field of developmental psychology at Middle East Technical University (METU). She is currently a doctoral candidate in developmental psychology subarea and have been working as a Research Assistant in Psychology Department at METU. Her research interests include topics as, social exclusion judgments of children and adolescents, development of group identities such as gender and social class, and psychological mechanism of social exclusion.

Hatice Işık-Baş. Lisansını 2012 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) psikoloji bölümünde tamamlamış olup, yüksek lisans derecesini yine aynı üniversitede gelişim psikolojisi alanında 2014 yılında almıştır. 2014 yılında gelişim psikolojisi alt alanında başladığı doktorasına halen devam etmektedir. Aynı zamanda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesindeki psikoloji bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. İlgilendiği alanların başında çocuklarda toplumsal cinsiyet rolü gelişimi, toplumsal cinsiyet rolü gelişiminde ailenin etkisi ve ahlak gelişimi gelmektedir.

She graduated from psychology department of Middle East Technical University (METU) in 2012 and received her master's degree in the same university from developmental psychology in 2014. She has been continuing PhD programme in developmental psychology since 2014. She is also a research assistant in the psychology department of Social Sciences University of Ankara. Gender role development of children, the effects of families on children's gender role development and moral development are the main areas of her interest.

Başak Şahin-Acar. Dr. Başak Şahin-Acar ODTÜ Psikoloji bölümünden lisans, New Hampshire Üniversitesi'nden gelişim psikolojisi alanında yüksek lisans ve doktora derecelerini almıştır. 2012'den beri ODTÜ Psikoloji Bölümü'nde doktor öğretim üyesi olarak çalışmaktadır ve otobiyografik bellek gelişiminde sosyalleşmenin etkisi temel araştırma konusudur.

Dr. Başak Şahin-Acar earned her Bachelor's degree in psychology at METU, and her Master's and Ph.D. in developmental psychology at University of New Hampshire. She has been working as an assistant professor in Psychology Department at METU since 2012, and her

major research interest revolves around the effect of socialization on autobiographical memory development.

Yazar Katkıları / Author Contributions

Bütün yazarlar çalışmanın fikir ve tasarım aşamalarına eşit katkı sağlamışlardır. Veri toplama ve analiz kısmında BG ve HIB beraber çalışmıştır. Yazım ve düzenleme kısmı ise BG, HIB ve BSA tarafından birlikte tamamlanarak çalışma yayınlanmak üzere son haline getirilmiştir.

All authors contributed equally to the intellectual and methodological designs of the work. For the data collection and analyses, BG and HIB worked together. BG, HIB and BSA contributed to the drafting, revising and finalizing the work for publication.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

It was reported that there is no conflict of interest by researchers.

Fonlama / Funding

Bu çalışma için herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding was received for the study.

Etik Bildirim / Ethical Standards

Çalışma için etik izin Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde bulunan İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Ethical permission was granted from Human Subjects Ethics Committee of Middle East Technical University.

ORCID

Buse Gönül <https://orcid.org/0000-0002-7538-8420>

Hatice Işık-Baş <https://orcid.org/0000-0001-9666-0799>

Başak Şahin-Acar <https://orcid.org/0000-0001-9312-515X>

KAYNAKÇA

- Altay, F. B., ve Güre, A. (2012). Okulöncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699–2718.
- Bilir, Ş. ve Dabanlı, D. (1981). Ergenlik çağındakinin sosyal gelişimine aile tutumlarının etkisinin araştırılması. *Sağlık Dergisi*, 55, 213-229.
- Bowen, M., 1966. The use of family theory in clinical practice. *Comprehensive Psychiatry*, 7(5), 345–374.
- Bowen, M., 1993. *Family therapy in clinical practice*. New York, NY & London: Jason Aronson.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Sayı 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Sayı 2. Separation*. New York: Basic Books.
- Björnberg, Å. ve Nicholson, N. (2007). The family climate scales: Development of a new measure for use in family business research. *Family Business Review*, 20, 229–246. doi:10.1111/j.1741-6248.2007.00098.x
- Bronfenbrenner, U. (1989). Ecological systems theory. *Annals of Child Development*, 6, 187–249.
- Bronfenbrenner, U. (2000). Ecological systems theory. A. Kazdin (Der.) içinde, *Encyclopaedia of psychology* (Sayı 3, ss. 129–133). Washington, DC: American Psychological Association.
- Brown, T. A. (2014). Confirmatory factor analysis for applied research. D. A. Kenny (Der.) içinde, *Methodology in the social sciences* (ss. 1–475). New York, NY: Guilford Publications
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*. Ankara: Özgüneliş Matbaası.
- Çeçen, A. R. (2007). Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği (ABDÖ-K) kısa formunun Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 1199–1220.
- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*, 86, 139–170.
- Demirtaş-Zorbaz, S. ve Korkut-Owen, F. (2013). Çocuklar için Aile İlişkileri Ölçeği’nin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 58–67.
- Dutta, S. (1996). *Family business in India*. New Delhi: Sage Publications.

- Epstein, N. B., Bolwin, L. M. ve Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of Marital and Family Therapy*, 9(2), 171–180.
- Eskin, M. (1993). Reliability of the Turkish version of the perceived social support from friends and family scales, scale for interpersonal behavior, and suicide probability scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 660–667.
- Goldenberg, H. ve Goldenberg, I. (2012). *Family therapy: An overview*. Cengage Learning.
- Güven, A. (1996). Farklı eğitim programı izleyen öğrencilerde algılanan ana-baba, öğretmen tutumlarının benlik kavramına etkisi. Y. Topsever ve M. Göregenli, (Der.) içinde, *VIII. Ulusal Psikolojisi Kongresi bilimsel çalışmaları* (ss. 149–164). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Hernández, A. J. C., Capitán, A. O. ve García, P. O. (2013). El clima familiar como factor determinante en la conformación de la empresa familiar/The family climate as a determinant factor in the family business conformation. *Revista de Empresa Familiar*, 3(2), 17–27.
- Horn, J. L. (1965). A rationale and test for the number of factors in factor analysis. *Psychometrika*, 32, 179–185
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indices in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6, 1–55. doi:10.1080/10705519909540118
- James, A. E., Jennings, J. E. ve Breitzkreuz, R. S. (2012). Worlds apart? Rebridging the distance between family science and family business research. *Family Business Review*, 25, 87–108. doi: 10.1177/0894486511414271
- Kalmijn, M. (2014). Adult intergenerational relationships. J. Treas, J. Scott ve M. Richards (Eds.) içinde, *The Wiley-Blackwell companion to the sociology of families* (ss. 385–403). John Wiley & Sons.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk-İlişkisel benlik: Yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (37), 36–43.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self and human development across cultures: Theory and applications* (Genişletilmiş 2. baskı). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. Koç Üniversitesi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey. *Applied Psychology*, 54, 317–337. doi:10.1111/j.1464-0597.2005.00213.x
- Kağıtçıbaşı, Ç., Ataca, B. ve Diri, A. (2010). Intergenerational relationships in the family: Ethnic, socioeconomic, and country variations in Germany, Israel, Palestine, and Turkey. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 41(5-6), 652–670. doi:10.1177/0022022110372193

- Kağıtçıbaşı, Ç., Baydar, N. ve Cemalcılar, Z. (2006). *Autonomy and relatedness scales* (İlerleme raporu). İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Kıray, M. B. (1985). Metropolitan city and the changing family. T. Erder (Der.) içinde, *Family in Turkish Society* (ss. 23–43). Ankara: Turkish Social Science Association.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. ve Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049–1065.
- Mavili, A., Kesen, N. F. ve Daşbaş, S. (2014). Aile Aidiyeti Ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 29–45. doi:10.21560/spcd.19507
- Pearson, A. W. ve Lumpkin, G. T. (2011). Measurement in family business research: How do we measure up? *Family Business Review*, 24, 287–291. doi:10.1177/0894486511426967
- Procidano, M. E. ve Heller, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American Journal of Community Psychology*, 11(1), 1–24.
- Rothausen, T. J. (2009). Management work-family research and work-family fit: Implications for building family capital in family business. *Family Business Review*, 22, 220–234. doi:10.1177/0894486509337409
- Steinberg, L., Dornbusch, S. ve Brown, B. (1992). Ethnic differences in adolescent achievement: An ecological perspective. *American Psychologist*, 47(6), 723–729.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S. ve Dornbusch, S. M. (1994). Over-time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 65(3), 754–770.
- Steinberg, L., Vandell, D. ve Bornstein, M. (2010). *Development: Infancy through adolescence*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Suárez, M. K. C., Déniz, M. C. D. ve Santana, J. D. M. (2014). El clima familiar y la benevolencia entre los miembros del equipo de alta dirección como antecedentes de la orientación hacia los stakeholders en la empresa familiar. *Revista Europea de Dirección y Economía de la Empresa*, 23(1), 11–21.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49–74.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42–59.

- Sümer, N. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Culturally relevant parenting predictors of attachment security: Perspectives from Turkey. P. Erdman ve N. Kok-Mun (Der.) içinde. *Attachment: Expanding the cultural connections* (ss. 157–179). New York: Routledge Press.
- Süss-Reyes, J., Fuetsch, E., Keßler, A. ve Frank, H. (2016). Erfolgsfaktoren landwirtschaftlicher Familienbetriebe in Niederösterreich
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş, temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri, Siyasal Basın ve Dağıtım.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4. baskı). United States: Allyn & Bacon Press.
- Tunç, A. ve Tezer, E. (2016). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25).
- Türkiye Ölçme Araçları Dizini. Erişim tarihi: 04.08.2017. Erişim adresi: <http://toad.edam.com.tr/>
- van Steijn, D. J., Oerlemans, A. M., van Aken, M. A., Buitelaar, J. K. ve Rommelse, N. N. (2015). The influence of parental and offspring autism spectrum disorder (ASD) and attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) symptoms on family climate. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 2021–2030. doi:10.1007/s10826-014-0002-9
- Yagmurlu, B. ve Sanson, A. (2009). Parenting and temperament as predictors of prosocial behaviour in Australian and Turkish Australian children. *Australian Journal of Psychology*, 61(2), 77–88.
- Worthington, R. L. ve Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806–838.
- Zeifman, D. ve Hazan, C. (2016). Pair bonds as attachments: Mounting evidence in support of Bowlby's hypothesis. J. Cassidy ve P. R. Shaver (Der.) içinde, *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (ss. 416–434). New York, NY: The Guilford Press.

Extended Abstract

Introduction: Family is the closest system to individuals, and treated as a socially constructed structure in various social sciences (Bronfenbrenner, 1979). Since the family constitutes the primary relationship network, it holds its significance in one's life span. Family dynamics affect the family members directly or indirectly, and similarly, each family member plays a role in this interaction and change. This view has been specifically supported by family systems theories in the field of family psychology (e.g., Bowen, 1966, 1993). In family systems theories, family is seen as an open and dynamic system, constantly interacting with the environment. With this flexibility, family can continue to function in difficult conditions. On the other hand, when the adaptability and coping skills are dispersed and/or family rules are very strict, the function of the family might be interrupted.

The psychological atmosphere of a family as a system is salient for human development and defined as the family climate in the literature. It includes several concepts such as the quality of relationships among family members, organization and social interactions within the family, and intergenerational transmission of family values and skills (van Steijn, Oerlemans, van Aken, Buitelaar & Rommelse, 2015). The family climate is fundamental to the family functioning and the quality of this function. Due to the importance of family to individuals' life, different scales were developed to measure the psychological atmosphere of families. However, to the best of our knowledge, there is no specific adapted and/or developed instrument, which specifically measures family climate by evaluating family mechanisms in a broad family context. The primary aim of the current study is to adapt the Family Climate Scale (Björnberg & Nicholson, 2007), which approaches to family in the context of extended family and its members, and examine psychometric properties of the scale. Furthermore, this scale aims to provide information on intergenerational cognition and value transfer. Finally, this scale would be the first family climate-related scale including intergenerational values, in the Turkish literature.

Method: In the first study, 474 adults were recruited ($M = 22.39$, $SD = 2.75$). The data were collected online and participants were asked to complete given instruments. 183 of the total participants were male; while the remaining 290 participants were female (one participant did not specify any sex).

All participants were given a Demographic Information Sheet, the Family Climate Scale (FCS), Family Assessment Device (FAD), Autonomous-Related Self in Family Scales (ARSFS), Perceived Social Support from Friends and from Family Scale (PSSFF). While the original form of the FCS was given to participants to examine the

factor structure of the scale, the others were given to measure the criterion-related validity of the FCS.

Results: In order to determine the factor structure of the FCS, Exploratory Factor Analysis (EFA) and Parallel Analysis were run via SPSS 20, respectively. First, the assumptions of EFA were tested and Kaiser-Meyer-Olgin (KMO > .60) and Bartlett Sphericity test results confirmed the suitability of the data to factor analysis ($\chi^2 = 15245.11$, $p < .001$). The results of the parallel analysis supported a four-factor solution while the results of the EFA with the method of Principal Axis Factoring supported three or four factor structures for FCS. Due to the theoretical and statistical problems in four factor one, it was decided to continue with three-factor solution. These three factors explained the 53.69 % of the total variance with 34 items. While 10 items were removed from the analysis because of cross-loading, the other four items were removed because they did not load to any of three factors. While 21 items from the different sub-factors of the original scale (open communication, emotional cohesion, intergenerational attention, and adaptability) were formed as a single factor, titled as “relatedness in family”, the intergenerational authority with 7 items and cognitive cohesion with 6 items remained almost same with the original scale.

In order to test the validity of the FCS, criterion-related validity was conducted and correlations among three factors and FAD, ARSFS, PSSFF were investigated. The results were parallel with our expectations by supporting high validity of the scale. For the reliability, Cronbach Alpha found as .91 for the all items of the scale, .95 for the items of Relatedness in Family, .87 for the items of Intergenerational Authority and .87 for the items of Cognitive Cohesion. These values suggested that this scale is a reliable scale to measure family climate.

Method: In the second study, 447 adults were recruited ($M = 21.42$, $SD = 1.64$). Similar to the first study, the data were collected online. 184 of the total participants were male; while the remaining 262 participants were female (one participant did not specify any sex). Participants were given Family Climate Scale and Demographic Information Sheet.

Results: In order to test the suitability of the three-factor structure obtained from EFA, Confirmatory Factor Analysis (CFA) was conducted via AMOS 22.0 program. The model fit indices were evaluated with Chi-Square Goodness, Goodness of Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA). After some modifications, the fit index of the model, which is examined using covariance matrices, is found as follows χ^2 ($df = 519$, $N = 447$) = 1580.97, $p < .001$, $\chi^2/df = 3.046$, RMSEA = .068, GFI = .913, CFI = .918, NNFI = .942. Although some fit indices slightly under the fit

indices value (.95), most of them (GFI, CFI, NNFI) were above .90 and the ratio of “chi-square/ degrees of freedom” was found s 3.046 which suggests that the model is acceptable (Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000; Şimsek, 2007; Tabachnick & Fidell, 2001). Thus, according to results of CFA, three-factor structure of the FCS with 34 items was confirmed.

Discussion & Conclusion: With an aim to adapt the FCS into Turkish and evaluate its psychometric properties, two studies were conducted. According to the principal and confirmatory factor analyses results, adapted version of the scale showed a different factor structure compared to the original study. With a three-factor structure and 34 items in total, Turkish adaptation had good reliability and validity scores.

One of the important findings of the current study was that four dimensions of the FCS, which are open communication, emotional cohesion, intergenerational attention, and adaptability, formed a single factor, named as relatedness in family. When the content of the items loaded to this factor are evaluated, they all refer to the positive family interactions with a focus on strengthening family bonds, emotional warmth and familial relatedness. Considering the collectivist structure and prevalent relatedness values within the Turkish culture (Kağıtçıbaşı, 2007), this composite domain taps into one of the core characteristics of Turkish family climate. Even though Turkish families also show the pattern of living together as nuclear families similar to global trends, intrafamilial relatedness still has important emotional and psychological functions (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005). As an important note, items of open communication subscale represented with the limited number of items in the Turkish adaptation. This might be due to the fact that being open and direct in Turkish families could be perceived as a negative attitude, since it has a potential to disrupt the family cohesion on some occasions. Cognitive cohesion subscale remained almost the same in the Turkish adaptation and showed that having similar attitudes and beliefs also had a considerable influence on family climate, and potentially in a functioning way. Finally, intergenerational authority subscale had the same factor structure with the original scale, by being negatively correlated to the other subscales. The adapted version of the FCS and its subscales also showed the expected relations with family functioning, autonomous and related self in family, and perceived social support from the family, all as indicators of the concurrent validity. Despite some limitations, such as recruiting only college students for participation and not having results regarding the predictive validity of the FCS, this adaptation study is believed to have important contributions to the related literature. Considering the importance of the extended family on individuals' lives, especially in the Turkish cultural context, the FCS is a comprehensive measurement tool by examining family climate in the context of intergeneration.